

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 12.

V Ljubljani, 15. junija 1885. l.

XXV. leto.

Resnicoljubje.

V novejšem času, osobito odkar je Dunajsko učiteljsko društvo „Diesterweg“ pri naučnem ministerstvu prosilo, da bi se v šoli zopet smelo rabiti telesno pokorilo, so se pedagogični in politični listi mnogo pečali z vprašanjem: „Ali je pri vzgoji treba šibe, ali ne?“ — Velika večina iz mej teh je, kar je tudi naravno, „za šibo“. „Šiba novo mašo poje“, pravi pregovor. Vzgojitelji so pri lehkoživi mladini vedno težko izhajali brez pokoril. Abotno se mi torej zdí, če učitelj trdi, da mora učitelju užé avtoriteta sama popolnoma zadostovati. Res, prav lepo se to sliši, a v resnici je drugače. Menimo, da je ni šole, kjer bi ne bilo kakega pokvarjenega paglavca, ki je gluh za vse dobre besede in opomine, kajti prepričan je, da šibe ni v šoli. Če mora za kazen nekaj časa pred kloppo stati, ali če je kaj podržan po uku, to mu nič ne stori, vsaj ima urne noge, da lahko tovariše doide ter ž njimi o pravem času iz šole pride. — Brezovka, sevéda s pametjo rabljena, bi pa takemu nerodnežu kmalu pomagala ter ga k boljšemu mišljenju dovedla. — Učitelju, ki se v šoli drží pedagogijskih načel, mej poukom ni treba ravno dostikrat kaznjevati. Ako se učitelj za vsako poučevanje dobro in vestno pripravi ter tudi zanimivo poučuje, ga učenci radi in pazljivo poslušajo, ter mu ne prizadevajo nikakoršnih sitnosti. Drugače kakor v šoli, pa se obnaša mladina na poti v šolo in domov gredé. Pritožbe o razposajenosti nekaterih spridenih učencev po poti v šolo in iz šole in mej sabo pa bi se gotovo le s šibo najbolje rešile. Telesno pokorilo pa bi ne smel izševati učitelj sam, temuč kdo drugi v občini in sicer po učiteljevem navodilu.

Ako pa govorimo za šibo, vender tû ne menimo tistega nespametnega in neusmiljenega udrihanja, kakor je bilo navadno nekdaž tû pa tam po šolah (in celó po vzglednih šolah). Vsaka kazen, kakor tudi pohvala naj bode preišljena. Neprejšljeno kaznovanje mnogo škoduje ne le šoli, ampak tudi sploh vzgoji. Najnavadniša, a tudi največja in najgrša naopaka, katero nahajamo mej mladino in iz katere izvira mnogo drugih nečednosti, je pa laž, ki se domá in v šoli prav redno vzgoja, včasi tudi nekako nehoté. Otrok se kaj malega pregreší, za kar ga strogi vzgojitelji hudo kaznujejo. Ko bi bila kazen pregrešku primerna, bi jo bil otrok voljno prenesel, svoj pregrešek obžaloval ter se skoraj gotovo tudi poboljšal. Ker pa je bila kazen prestroga, je to otroka razsrdilo; postajal je odselej vedno zlobnejí; pregreški njegovi, katere je jel kmalu tudi skrbno skrivati, postajali so vedno večji ter so se množili od dné do dné. — Večkrat se je pripetilo, da je bil otrok pri pregrešku kolikor toliko užé zasačen, vender se je iz strahú pred kaznijo tako gladko z besedo izrezal, da ga vzgojitelj ni mogel kaznjevati. To ga je ojačilo;

drugokrat storí ravno tako, in to se ponavlja, če vzgojitelj ni posebno pozoren, toliko časa, da se iz „lažnjivca v sili“ izcimi velik, hudomušen lažnjivec.

Take hibe proti vzgoji pa se ne nahajajo le doma, temveč tudi v šoli, po delavnicah in povsod, kjer se nepremišljeno kaznuje.

Največkrat se tedaj otrok laže zato, ker se boji kazni. Ako je pa vzgojnik prenapet in brezsrčen človek, ga otrok le nekako na videz uboga in mu je potuhnjen. Potuhnjen otrok pa postaja prilizovalec in hinavec, kar je oboje zelo slabo. Vzgojnik naj tedaj pazi, da ne bode vzrejal prilizovalcev in hinavcev. To se mu najlagje posreči, ako z otrokom ne ravná prestrogo; ako mu pustí, da govori in se kaže, kakor je, — to je, da je odkritosrčen. Odkritosrčen pa je otrok le tedaj, kadar vidi, da ga vzgojitelj ljubi in mu le dobro želi ter da se mu ni bati ničesar, če se ravná po njegovi volji.

Vzgojitelj naj torej pri otroku odpravlja vsak naopačni strah in vsako nepotrebno bojzljivost ter naj otroku kaže, da on mnogo bolj ceni človeka, ki je odkritosrčen, kakor pa takega, ki se prilizuje in dobrika. Vzgojnik naj otroku kaže na vzgledih iz domače in svetovne zgodovine, kako pošten mož zaničuje vsako laž in da sploh človek, ki mu je za svojo čast kaj mar, nikakoršne laži ne more in ne smé trpeti. Kadar otrok vidi, da je vzgojniku resnica čez vse, postaja bolj in bolj pogumen, ter je popolnoma odkritosrčen; otrokova duša je vzgojniku na stežaj odprta. Vzgojnik naj pri vsaki priliki otroku kaže, da on tako zaupanje zelo čišla in spoštuje. Pri tem pa naj bode vzgojnik otroku tudi sam v najlepši vzgled. Vsaj je sploh znano ono glavno pravilo, ki pravi, da naj bode vzgojitelj sam pošten, torej tudi resnicoljuben.

Kakó pa je dandanes z resnicoljubjem? Poglejmo v domačo hišo, in kmalu bomo tu pa tam videli, kakó sestavno se gojí laž in hinavstvo. Tu vidimo premožno, a malo omikano ali pa celó surovo mater, katera ima edinega otroka, hčerko, ki jo pripelje v šolo. Slepo ljubeča mati bi rada videla, da bi njeno ljubico povsod odlikovali. A šolske naloge so težke, pretežke za pomehkuženo stvarico. Dobi jej domačo učiteljico, katera ji, da je prej gotova, naloge narekuje, zraven jo pa uči, da naj v šoli reče, da je nalogo sama naredila, kar leno, razvajeno dekletce v šoli istinito smelo trdi. Razven tega pa mora učiteljica mesto svoje gojenke vezti, plesti ter v teh strokah izdelovati jako lepe reči, s katerimi se abotna mati v pričo otroka proti svojim znankam baha, da jih je ljubljeno dete samo naredilo. In tako se vrsté zgodbice za zgodbicami po lažnjivih, zvitih ovinkih. — Matere in sploh vzgojiteljice prepričajte se, da imajo take slabosti (kakor jih imenujete) hude, hude posledice. Po tej poti se otroci vadijo lagati pa tudi nekako naopačno hrepeneti po časti, katere niso zaslužili. Celó divjaki črtijo lažnjivca in mu ne zaupajo. Beremo o divjih Astekih v Ameriki, da imajo navado, da lažnjivega otroka s trnom v jezik zbadajo tako dolgo, da se odvadi lagati. — Tedaj: stariši, učitelji in sploh vzgojniki, pazimo, da vzrejamo pošteno, odkritosrčno in resnicoljubno mladino. H.

J e z i k.

Jezik je splošno spričevalo človeške omike. Z jezikom razodeva človek sam sebe, svoje občutke, misli in voljo. Z jezikom prav kažemo dušo, kakoršna je v resnici. Kako pa se otrok vadi govoriti? Nagon, da otrok želi druge posnemati in sam delovati, priganja otroka govoriti.

Otrok sliši očeta, mater, brata ali sestro govoriti ter ponavlja besede, katere mnogokrat sliši. To pride iz nagona, da se ravná po drugih, in jih posnema. Ta točka je pri vzgoji zelo važna. Otroci, kateri imajo močen nagon, da se po drugih ravnajo, in

pa slab nag on do samodelavnosti, se naučijo prav zgodaj in mnogo govoriti. Ne občutijo in ne mislijo pa zraven prav nič, kakor škorec in papiga. „Kakor stari pojó, tako čivkajo mladj“. To veljá pri marsikaterem človeku, kateri nikoli svojega blaga ne prodaja, temuč kaže le to, kar je užé drugod videl in slišal.

Čudno se dozdeva marsikomu, da nekateri otroci tako gladko in lahko govorijo, drugi pa so pri govorjenji jako okorni. To pa je zato, ker premalo slišijo druge govoriti, ali pa nimajo pravega nagona, da bi druge posnemali.

S samim posnemanjem pa človek tudi ne more biti samostojen. Mnogo klepetanje ni veliko vredno, če otrok ne govóri iz nagona do samodelavnosti in samostojnosti. Posnemanje se more družiti s samodelavnostjo.

Otrok ne sme družega govoriti, kar resnično občuti in misli, ker sicer ne razodeva samega sebe, ampak le kaže, kakoršni so drugi. Tù mora vzgojitelj prav paziti in pridno delati. On mora otroku nagon do samodelavnosti vzbuditi in ga vaditi, da besede, katere vé, tudi razumi, in jih potem še le pové. Otrok mora denar, katerega dobí od očeta, dobro pregledati in poznati njegovo vrednost, ker sicer postane brezumen zapravljivec. — Poglejmo, kako se otrok véde! Otrok, recimo, pravi: „Roka me bolí“. To je izraz njegovega občutka. Ako pa pravi: „O Bog, kolike bolečine trpim v svoji roki!“ potem koj spoznamo, da je le nepremišljeno ponavljal besede, katere je od drugih slišal.

Le vprašajmo ga, kaj je „bolečina“, in ne bode nam mogel prav odgovoriti.

Otrok bere kako pripovedko. Potem pravi: „Vsa povest je žalostna, ker je nesrečno dete v potoku utonilo“. Tù otrok naravnost pové svoje prave misli.

Ako pa pravi: „Osoda otrokova je obžalovanja vredna“; vprašajmo ga, kaj je „osoda“, in molčal bode. Povedal nam je le nepremišljeno besedo koga drugega.

Naj močnejše občutke izrazimo z vzklikom, manj močne užé z besedo, katera ima v sebi razumek. Tako právi otrok: „Jabolko je sladko“. Tù otrok po svojem občutku pravi jabolku, kakšno je.

Pojme: hiša, rastlina, žival i. t. d. sliši otrok od svojih vzgojiteljev, in jih posnema. Zeló važno je, da vzgojitelj otroku vse take pojme natančno razloží, da jih pozná in dobro razumi ter ne blebetá brezmiselno, kakor škorec.

Omika jezikova je jako težavno delo. Da pa svoj namen dosežemo, moramo vzbuditi v gojencu veselje do samodelavnosti. Otrok naj jezik nekoliko sam kuje, nekoliko pa naj ga po drugih posnema. Učitelj naj pa z otroci tudi sam vselej pravilno in vzgledno govóri. Užé pri nazornem uku prvo šolsko leto naj bode učitelj učencem živ vzgled dobrega govornika, t. j. vse, kar učitelj govóri, naj govóri kratko, točno, izbrano in umljivo. Govóri naj sam vedno v polnih stavkih, pa naj to tudi tirja od učencev, ki mu odgovarjajo. Učitelj naj prvence uči ogledovati, misliti in govoriti. Naloga nazornega uka je pred vsem ta, da se otrok uči in vadi govoriti. Otrok pa mora govoriti le to, kar razume. Najpred naj rečí ogleduje, potem pa naj o njih govóri. Učitelj naj pa pred vsem pazi, da otroci pri govorjenji mislijo. Z eno besedo: učitelj mora učence pri vajah v govorjenji počasi voditi in vpeljevati v veliko poslopje vesoljne narave.

J. D.

Knjiga Slovénka

v
XIX. veku.

Martin Kuralt „von Geburt ein Krainer, Weltpriester, ein gewandter lateinischer, deutscher u. krainischer Dichter: Jútrejna pésem eniga Krajnskiga

kmeta po letu (Šafařík 42. 84) — im Illyrischen Blatt 1826 Nr. 31.“ — V istini pa se nahaja v Illyr. Bl. 1823 Nr. 31 spisek: „Ein kleiner Versuch in krainerischen Volksliedern“, vmes ona pesem, tudi v nemški prestavi, pa „Einige grammatische Anmerkungen zu dem obigen krainischen Texte (über Accente oder Tonzeichen — u v v' vu — hotel otel — tvoja toja)“ s podpisom M. C. t. j. Martin Curalt, priobčil J. — Na razgled bodi:

Jútrejna pésem éniga Krájnskiga Kméta po létu.

1. Žé se temnúte negúdna gošáva, Skóz petelína ozmerjana loč': Vid' se odtegvat ta černa pušava, Dalej pobéga zanikerna noč. 2. Sonce se bliža, močnejši svetloba Té že opešane zvezjde gasí: Žlahtno rudéčje, nu lepa zlatoba Sénkaj čez nébo nu hribe cedí. 3. Tičkov že ní več po gnezdih, njih hišah; Gòr so po ténkimu luftu na pot', Hvalo, u sladko naštimanih vížah, Pét pomladénimu dnevu naprot. 4. Pridno brenčí med urátcam čebelca, I' nu se muja sestrami oznánt, Dè je čas nòst u vošena predelca, Kar je po rožcah medeniga, hránt.	5. Klíčejo, prósjo ovce inu krave, K' sò se pokorno snoč dale perpet', Dè bi do žmahtno poròsene trave Otel dobrotliv' pastíric odpret'. 6. Povsot se, kar kol le sope življenja, Vùn iz tožliviga spanja ravná: Povsot veselo luč dvékaj stvarjenja Čisto spoznat', inu gledat' nam dá. 7. Člov'k, k' te je večna modrost izvolila, Za gospodarja čez zemlo sturit', Zbud' se, nu hit' tud ti skoz opravila Krajl čez to tojo podložnico bit'. 8. Člov'k, ne zastonj tige stvarn'ka podoba, K' ímaš ti tolkajn njegove oblast', Délat'! nar gerš bi bla toja lenoba, Délat! le delo da sad inu část.

Deutsche (beynahe wörtliche) Übersetzung na pr.:

1. Schon fängt sich der Finsterniss träges Dickicht,
Vom Hahne ausgeschmähet, zu theilen an:
Man sieht die schwarze Wüste sich entziehen,
Weiter entweichet nach und nach die tückische Nacht . . .
8. Mensch, nicht umsonst des Schöpfers Ebenbild,
Der du so viel von dessen Macht hast,
Arbeiten! am schändlichsten wäre deine Unthätigkeit,
Arbeiten! nur Arbeit gibt Frucht und Ehre.

Z istim podpisom nahaja se v Illyr. Bl. 1824 Nr. 8 „Lied am Geburtsfeste Rudolph Johannis, . . Prinzen . . Erzherzogs . . Cardinal Erzbischofs von Olmütz . .“ Na primer bodi izmed 21 razstavkov:

4. Des Lenzes, Sommers, Herbstes Tage Sind lange schon im frohen Lied; Schon klingt es gleich gemeiner Sage, Wenn man sich die zu singen müht . . (Vid. Preš. Seršen. 14. Kr. Čb. III.)	8. Dich, der Du, weise in der Jugend, Schon scheidend, was vergänglich ist, Früh hoher Lehrer hoher Tugend Mit Thaten mehr als Worten bist . . .

Temu nasprot je čitati v Illyr. Bl. 1828 Nr. 26 s prostim nemškim prevodom (Der Sommer-Abend) slovenska pesem:

Glej! škerlat goré prevleče, Kader jame se mračít', Posmehvaje Hesper meče Iz potoka zlati svit.	Polétni večér. Trate zapusti zelene, Zadnjikrat zasuče bič, Ter vesel domú peržene Jožik sitih ovc tropič.	Žlahten hlap večerna rosa Z' mnogih rožic izbudi, Škoda, k' bo le kmalo kòsa Atropa njih kratkih dni!

Tam na njiv' klasov' šeptajo,
V' pokoju véčera,
Skor bi mislil, de kramljajo,
Kak jih zalša Cerera.

V' rajni čistih sap tihoti
Listi jagnjeda šumé,
Vsa natvora je v lepoti,
Zvér, vse ptice sladko spé.

Razun murna v zelenjadi,
Dije v miru slednja stvar,
Sam on pesem po navadi
Vbira stvarniku v dar.

V' hlad Zefira izdihujem,
V pevskim duhu jas gorím;
P'jan veselja premišljujem,
Al na svet', al v raj' živim.

Pod slovensko pesnijo je podpis: Per Janšovim ulnjaku 15. večér Rešniga (nam. Rezniga) Cveta 1828. J. Ž. g. r. t. j. Jožef Žagar, tedaj novomašnik. — Da je nemški prevod prost, kaže naj kitica prva in zadnja:

Schön mit purpurfärb'gen Dache
Ruh't der Hain im Abendlicht,
Wenn im silberklaren Bache
Lieblich Lunens Goldstrahl bricht . . .

Weisheit, Gott! von deinem Throne
Strahl in dieses Heiligthum,
Starr denk' ich in trunk'ner Wonne,
Ich sey im Elisium.

Gašper Švab r. 2. jan. 1797 na Bohinjski Bistrici, mašnik 1820, kaplan na Brezovici, v Stari Loki, župnik v Hotederšici, v Dobu, kjer u. 6. jan. 1866. Knjige njegove so:

1) Katoljški Nauk od zakramentov svete pokore in presvetiga rešnjiga telesa, zložil Gašper Švab, kaplan. V Ljubljani 1826. 8. 154. Nat. J. Sassenberg. Prodaja Bilhelm Henrik Korn, bukvopród. — Na vzgled bodi iz Predgovora:

„Ljubi otroci! Jezus Kristus edinorojeni sin božji, pravi Bog, pa tudi pravi človek je naš učeník, postavodajavic, in naš Gospod: njemu smo per svetim Kerstu vedno zvestobo obljubili, in iž njegovih božjih ust smo prepričani, de bomo vsi večno pogubljeni, ako ne bomo za svoje grehe pokore storili . . . De bi se tedej v' naukih od zakramentov svete pokore in presvetiga rešnjiga telesa semtertje ne majali kakor na morji, de bi zavoljo prevelike ojstrosti v' žalostno boječnost in obupanje ne padli; ali pa, kar se je še bolj bati, de bi se zavoljo prevelike mehkote večno ne pogubili, zato so resnice v tih pričjočih bukvicah, ktere vam z velikim duhovnim veseljam v roke podám, le na nauke zapisane in nezapisane besede božje po mislih in zastopnosti naše matere katoljške cerkve zidane . . . V tih bukvicah tedej nič družiga ne išite, kakor za vaše zveličanje potrebnih naukov, ker sim jih jez le zato spisal. Nikar se ne motite in ne obotavljajte nad nekterimi novimi besedcami, ktere v njih najdete, postavim kàs, namest grevnjiga; kazen, namest štrafa itd.“

2) Gosp. Krištofa Schmida, Korarja Avgustanskiga, Zgodbe svetiga pisma za mlade ljudi, okrajšane iz Nemškiga prestavljene. V Ljublani nat. J. Blaznik 1830. 8. 190. — II. Nat. 1846. 8. 200.

3) Nauk katoljške cerkve od opravičenja grešnika. Zložil Gašper Švab, fajmašter v Kotederžici. V Ljublani 1832. 8. 254. Nat. Sassenberg, prodaja A. H. Hón. „Prav lepi nauki v hvale vredni slovenščini (Met).“

4) Pridige za vse Nedelje in Praznike céliga leta, ktere je pridigoval Gašper Švab, fajmošter v Dobu. V Ljubljani 1835. Blaznik. Klemenz. I. Del 8. 450 (I. Ned. v Adventu — Binkuštni pondeljik). II. D. 8. 469 (I. Ned. po Binkuštih — V god oblénice posvečenja vsih cerkev).

Andrej Bohinc r. 25. nov. 1795 v Zapogah, mašnik 1819, kaplan pri sv. Petru v Ljubljani, naposled fajmošter v Cirkljah na Gorenjskem, u. 30. dec. 1871. Njegova knjižica je:

Družba verniga človeka z' Bogam. To je: Navuki (str. 9—58) in molitve (59—238). V Lublani nat. L. Eger, prod. Hohn. 1827. 12. 240. — II. Nat. 1835. str. 294. Na primer bodi iz Predgovora:

„Kar smo vidili in slišali, vam oznanujemo, — de bo naša družba z' Očetam in z' Njegovim Sinam Jezusam Kristusam (I. Jan. 1, 3). Lepo družbo sta imela červa človeka Adam in Eva z Bogam. Bog se je z njima pogovarjal, učil, in ona sta svojiga Očeta, kakor brumni otroci, poslušala, vbogala. V ti družbi sta bila srečna, ki sta v brumnosti živela, ino mir vesti, božje dopadajenje vživala. Nevošljivost hudobniga angela zapele Evo, in Eva Adama pregovorí. Jesta prepovedani sad drevesa spoznanja dobriga in hudiga, storita greh, kateri je škodoval tudi nam vsim, katerikolj po naturi od njih pridemo. Tako smo se ločili od Boga. De bi pa mi ne bili vekomej od Njega ločeni, nam — že pervima človekama oblubljeniga Odrešenika — Jezusa Kristusa pošla, skoz kteriga zamoremo z' nebeškim Očetam spet v družbo priditi itd.“

P. Ferdinand Vonča (Wontscha Joseph, Bonča) r. v Šent-Vidu nad Ljubljano 26. marc. 1792, reda frančiškanskega mašnik l. 1817, učenik, provincijal, u. na vizitaciji v Nazaretu 31. jul. 1840. Na svetlobi so:

Tri Pridge za Sveto-Leto, k' jih je pridgval v' fari Sv. Petra per Natisoni Videmske Škofije III. IV. ino V. Nedelo po Binkuštih Svetiga-Leta 1826. P. Ferdinand Wonzha, Frančiškanar ilirske Provincije Vučenik jutrajnih jezikov ino S. Pisma obojga Testamenta per domačih šolah na Kostanjovci blizo Gorice. V Ljublani per Jurju Lichtu. V Celovcu per Ferd. od Kleinmayro, natiskavcu. 1827. 12. 155. — „Sprache und Grammatik wurde in diesen Predigten nicht berücksichtigt (Šaf. 126).“ — Na razgled bodi:

„Za nas revne Kristjane, kateri se na morju tega nevarniga ino zapeliviga sveta še za naše zveličanje vojskujemo, je scer še zmiram prijeten čas, dokler še naša vboga Duša z' tim slabim truplam sklenena tukaj živi . . .; vender niso vsi dnovi, vse vure ino minute našiga življenja enake za perdoblenje večniga zveličanja . . . Več gnade Gospod Bog deli ob Nedelih ino velikih praznikih, kader . . . Ob času sromaštva, pomajnkana, nesreče, zopernosti, pregananja al bolezní, kir takrat . . . Močnejši studenc božjih gnad se čez nas razliva v svetmu Postu, kader . . . Dokler tedaj nas dobrotliv Gospod Bog pustí na temu svetu živeti, je za nas scer zmiram prijeten čas, ino dnevi zveličanja; pa včas več včas majn; nikdar pa večí, kakor ravno zdaj, kar nas je Bog dal doživeti, ino kar vam keršanske Duše! z veseljam oznanovati, sim jest dons na voljo vašiga Gnadliviga Škofa semkej poklican . . . Z velikim veseljam tedej vam pridem to posebno novino Svetiga-Leta oznanovati, ino sim moje govorjenje tako razdelil, de vam bom v tih treh Nedelah vse na kratkim povedal, kar vam je potrebno vediti ino si dobro k sercu vzeti, če hočte tega prevelikiga šaca Svetiga-Leta deležni postati; ino scer dons vam bom v pervimo delu mojga govorjenja razložil, kaj je Sveto-Leto, ino v' drugmo, kako mormo taistiga deležni postati? Dons teden vam bom pokazal, kako potrebno nam je spreobernenje ino pokora, scer zmiram, pa posebno v' temo Svetmo-Letu; ino dons 14 dni bom vas podučil, kaj je pravo spreobernenje ino resnična pokora, brez katire nobeden Svetiga-Leta ne more deležen postati. Prosim vas za posebno poterpežljivost, če bom en malo dolgo govoril, ino zamerklivo pošlušanje; zakaj te lepe perložnosti morbit ne bote nikdar več doživeli. Ti pa Troštar S. Duh! brez katirga pomoči ni nič dobriga v človeku, vižaj tako moj slab jezik, ino vžgi z tvojim božjim plemenam serca mojih brumnih poslušavcov, de bi ta moj navk k večí božji časti, ino k zveličanju moje ino mojih poslušavcov Duše teknil! — S. Maria! prosi tud ti za - me ino za moje poslušavce!“

Pot v nebesa je pesem, ktero je zložil P. F. Bonča Provincial, in ktera je tiskana v knjižici: „Drugi Perstavik starih ino novih . . . Pesem . . . Val. Stanig“. — V Gorici 1838 str. 41—48, ktere naj se pokažejo tu nekteri odstavki na pr.:

1. Le vozka je Cesta, In tesna je pot, K' v' Nebesa gre zvesta, Ne jiš jo povsot; Če zdaj jo ne najdež, Al pa od nje zajdeš, Boš večno žalval, In milo zdihval.	2. Ta pot je nevarna. Pač mnog' jo zgreše, To prazna ni marna, Vse r'či v nji leže; Ne daj se slepiti, Pot pravo pustiti; Premišluj terdo, It' treba kam bo.	3. Ta svet ti poreče: Ne bod' tak perprost, Vesel, naj ti teče Tvoj čas u' sladkost'; Le vživaj veselje, K' je men' na povelje: Ne boj' se nič več, Vse misli verz' preč.
-
5. Meso t' bo pa djalo: Zakaj me moriš? . . .	27. Zato je potrebno Zdaj tukej terpet', Če hočeš tam mirno V' veselju živet'; Se bran't, in vojsk'vati, Ter z hudim bojvati, Zaupat' v' Boga, Kir zmagat' nam da.
7. Nar hujši sovražnik Vse z mrežam zastav', Ta zvit je zalaznik, Hudič se mu prav'; . . .	

Andrej Albreht r. 18. nov. 1782 v Idriji, posvečen 1805, služil v Semiču, na Krki, v Kranju, v Dolenji Vasi, kanonik in stolni župnik v Ljubljani, prošt v Novomestu, u. 20. nov. 1848. Spisi njegovi so:

1) Keršanski katolški Nauk od nar potrebnih resnic svete vere z' vprašanji in odgovori. V Ljublani 1827. 8. 432. Nat. Sassenberg. Prodaj. A. H. Hón. — II. Nat. 1830. 8. Blaznik. — Beseda kaže se na pr.:

„Kaj je vera katolškiga kristjana? Vera katolškiga kristjana je dar božji, čeznatura luč, od Boga mu vlita čednost, skozi ktero vse za res verje in vse terdno derži, kar je Bog razodel, in kar katolška cerkev verovati zapove, naj bo zapisano al ne . . . — Zakaj pravimo, de je vera čeznatura luč? Zato ker skozi njo spoznamo k' zveličanju potrebne resnice, kterih bi z' svojo pametjo nikolj ne bili spoznali. Naša pamet po svoji naturi ni vsigavedoča, to je le sam Bog, in skozi poverbani greh je tako otamněla, de le nekte resnice, in še teh prav ne spozna. Skozi s. vero še le prav spoznamo Boga ino njegove popolnamasti, dolžnosti do njega, dolžnosti do sebe, do bližniga in do drugih stvari; skozi njo spoznamo božjo previdnost, ktera cel svet, ino pergodbe ljudi vlada (viža), resnico od večniga zveličanja pravičnih v nebesih ino večniga pogubljenja grešnikov v pekli, nevmerjočnost človeške duše, ino skozi njo zvemo potrebne perpomoečke k zveličanju itd. Teh resnic bi ne bili nikolj spoznali, ako bi jih Bog nam ne bil razodel, našiga uma ne bil razsvetlil, ino naših serc z' svojo gnado k verovanju perpravnih sturil. Torej pravi prerok Izaia: „Ljudstvo, ktero je v tami hodilo, je veliko svetlobo vidilo, prebivajočim v deželi smertne sence je luč zasjala“. 9, 2. To je, ljudém, ki so bili v nevednosti, v neveri, se je Jezus, nebeška luč, perkazal, in jim skozi oznanovanje svete vere pamet razsvetlil, de spoznajo, kaj jim je verovati in sturiti, de večno življenje dosežejo.“

2) Keršanski katolški Nauk za odrašeno mladost. V Ljublani nat. Sassenberg 1828. 8. 240.

3) Sveti Veliki Teden, ali molitve in ceremonije, ki se po zapovedi katolške cerkve véliki teden opravljajo. V Ljublani nat. Eger 1829. 8. 304.

4) Razlaganje keršanskiga katoljškiga Nauka. Spisal Andrej Albreht, prošt in fajmošter v Novim mestu. V Ljubljani 1850. vel. 8. Nat. in založil

Ign. A. žlahtni Kleinmajer. I. Del 1 — 374 (I. Pogl. „Bog stvarnik, ohranik in učenik ljudi v stari zavezi. II. Jezus Kristus, odrešenik in zveličar sveta). II. Del 1 — 570 (III. Od svetiga Duha in Jezusove cerkve. IV. Od sv. zakramentov. V. Od keršanskiga življenja). III. Del 1851 str. 1—480 (VI. Nauk od božjih zapoved. VII. Nauk od cerkvenih zapoved). — Rokopis bil je dovršen vže l. 1841; med natiskovanjem pa je po smrti pisateljovi marsikaj pre naredil ter popravil Juri Volc (Zg. Danic. 1850 itd.).

Prvi poldnevnik in čas za ves svet.*)

Črtica iz zemljepisa.

V San-Frančiško v Kaliforniji je 3 ure in 10 minut za časom v Novem Jorku, ali v San-Frančiško je še le 3 ura in 50 minut zjutraj, ko je že v Novem Jorku 7 ura zjutraj. Ako kdo stopi na železnico in se pelje preko Zedinjenih držav k Tihemu morju, tako pride v San-Frančiško 3 ure in 10 minut prej kakor je napovedan v vožnem redu po uri v Novem Jorku. Nasprotno pa pride vozé se od Tihega oceana na videz za 3 ure in 10 minut kasneje, kakor se je nadejal. V istini se je obakrat vozil isti čas, iz tega je razvidno, da je nemogoče po krajevnih časih, po svetovnih progah v severni Ameriki izdelati vozni red, ki bi se vjemal povsod, niti ni mogoče določiti točno čas, kar bi bilo vendar zelo važno za železnice.

Kakor je užé rečeno, potrudile so se vlade posameznih držav vpeljati normalni čas, dokler seže njih moč in tako odpraviti najgorše nedostatke. Tako ima Prusko za svoje železnice in telegrafe Berolinski čas, severne države v Evropi krajevni čas v Kodanji, Bavarsko ima Monakov čas i. t. d., a to posamezno ravnanje ima zopet svoje nedostatke, tako da mala Švica s svojim časom v Bernu skoraj povsod zadene ob vzorne čase na vzhod n. pr. z avstrijskem (Pražkim) za 28 minut, na jug z italijanskim (Rimskim) za 20 minut; na sever in severovzhod z bavarskim, kateri gre za 17 minut in z virtemberškim ki gre za 7 minut naprej, a na zahod s Parižkim, ki gre za 21 minut za Bernskim. Čemu za vsakim mejnim drogom drug čas. Ali ni to ravno taka opovira, kakor so mitnice.

S tem časom pa še manj izhajamo pri telegrafičnem občevanju, kakor se vidi iz naslednjih zgledov. Pri vsaki depeši se naznanja, kedaj se odda, in kedaj pride na odločeni kraj. Recimo, da telegram gre zjutraj ob 7. uri iz Novega Jorka in pride ob 1 uri in 50 minutah na Dunaj v stanovanje naslovljenega. Ta račun, telegram je potreboval 6 ur 50 minut, pritožuje se, da se pošiljanje tako kasno vrší, a ne pomisli, da je čas v Novem Jorku za 6 ur zadej, in da je tedaj telegram potreboval le 50 minut. On odgovori ob 2. uri popoldne, njegov odgovor pride pa vže ob 9. uri dopoldne v Novi Jork, tedaj na videz 5 ur pred oddajo. Agent v Parizu telegrafuje v Novi Jork, da so na borzi papirji po prav vredni ceni. Telegram pride ob 7. uri in 30. minutah v Novi Jork. Lastnik firme si misli, on si hoče premisliti; ker borza se začne še le ob 1. uri. On si preudari, vidi da je kupčija dobra in telegrafuje ob 10. uri: „Naj se kupi.“ Telegram pride še le ob 3. uri in 40. minutah, a ob 3. uri užé borza mine, papirji so bili prodani, velik dobiček je všel hiši, ker so pregledali, da Parižka ura mimo Novo-Jorške za pet ur naprej gre.

Če se na Silvestrov večer 1884. l. iz vladne palače v Londonu ob 8. uri zvečer pošlje telegram namestnemu kralju v Indiji, ako bi telegram potreboval pol ure da bi prišel v Kalkuto, bi tam ura bila 2 in 24 minut 1. januarija. Ob 3. uri zjutraj 1. januarija bi odgovorili v Kalkuti in odgovor bi prišel ob poludesetih 31. decembra 1884. l. v London. V obeh primerljajih moti razlika v krajevnem času zaznamovanje dneva in leta.

*) Glej 10. št. „Učit. Tov.“ na str. 151.

Ako se po telegrafičnem potu naznanja vihar, ki je razsajal 3. decembra v Tihem oceanu, ako potem lastnik barke dobí naznanilo, njegova barka se je 2. decembra potopila v Tihem oceanu, ne bode vedel, ali je vihar bil kriv te nesreče ali so mornarji kaj pregrešili, ali je bila barka kakorkolj si bodi, poškodovana. Barka se je razbila 2. ali vihar je bil 3. decembra. Konečno je pa še mogoče, da se je oboje zgodilo enega in istega dne, ako je prišlo prvo naznanilo preko Amerike, ker so pisali še 2., ali pa je naznanilo prišlo preko Nove Selandije ali preko Japana, kjer so že pisali 3. decembra. Od Behringovega preliva na jug preko Tihega oceana nekoliko na vzhod od Nove Selandije je črta, ker se zaznamovanje dneva loči za jeden dan.

Ako to preudarimo in dalje premislimo, kako neznansko veliko se dan danes denarjá speča, koliko zavarovanj, protizavarovanj je z barkami in blagom, koliko znanstvenih sporočil, koliko ukazov se daje vojaškim in civilnim zastopnikom, in koliko privatnih depeš se odpošlje, lahko vidimo, koliko zmotnjav in pomot in zamud vzrokuje razno zaznamovanje dneva po krajevnem času. Daljni povod zmotnjavam je tudi, da 24 dnevnih ur razpolovimo v dvanajst na dopoldne a dvanajst na popoldne. Dobim telegram od prijatelja, ki mi pravi: Pričakujem te ob 8. na kolodvoru; podam se na pot, čakam, iščem, pa sem pot zastonj naredil, moj prijatelj pride še le ob 8. zvečer. Ako hočemo natančni biti, moramo postaviti še eno besedo več v depešo, t. j. ali ura pred poldnem ali popoldne.

(Dalje prih.)

Iz šole za šolo.

Naloge v izobražbo prostih stavkov.

(Sestavil **Fr. Jamšek.**)

(Konec.)

XXXIX.

Razširite sledeče stavke z določilom časa (na vprašanje: kedaj? kako dolgo? ob korej?)!

1.

— mora vstati, kdor se će na pot podati. Velike skrbí — lase ubelijo. Previdnost — ne škoduje. — je dan najdaljši — najkrajši. Jabolko je — zlato, — srebro, — pa kamen. — je narbolje učiti se. Ozimno žito se seje —, jaro pa —. Vzpomlad se začénja —, poletje —, jesen —, zima pa —.

Dovršitev (določevanje).

Zgodaj mora vstati, kdor se će na pot podati. Velike skrbí zgodaj lase ubelijo i. t. d.

2.

Ozimno žito se seje —, jaro pa —. Marija Terezija je vladala —. Dolžnost v šolo hoditi začénja se — in traje do —. — oblegali so Turki Dunajsko mesto. — delamo jaslice. — se začne trgatev. — je človek doleten. Nebeško veselje bo — trajalo. Danico vidimo — in —. — meni, — tebi.

Dovršitev (določevanje).

Ozimno žito se seje v jeseni, jaro pa vzpomladi. Nebeško veselje bo večno trajalo. — — — — — Danes meni, jutri tebi.

XI.

Razširite naslednje stavke z določilom načina (na vprašanje: kako?)!

1.

Pav koraka —. Orglje — pojejo. Sirota se — joče. Konjik — jaše. Pobožni — moli. Krojač — šiva. Zidar — zida. Škrjanec — pôje (drobí). Govorite — in —! Pišite —! Poslušajte —! Suha drva goré — (s plamenom). Vrata so — odprta. Slepec — bere. Vzpomladi pojejo ptiči —. Izstradani človek jé —. Radodarnik daje —. Glas — raste.

Dovršitev (določevanje).

Pav koraka ošabno. Orglje lepo pojejo. — — — — — Glas gredé raste.

2.

Vijolica — diši. Laž hodi —. — konju trava raste. Bolnik se — drží. Marljivi učenec se — učí. Krokár se — dere. Junaki gredó — v boj. Lenuh drží roke —. Radodarnik daje —. Kdor se — učí, tudi — pozabi. Nameril je pšenice —. Jelen — sliši. Krt — vidi. Pes — voha. Hodi —! Spavaj —! Delaj —! Pomagaj —! Služi —! Živi —! Jožef je sè svojim očetom — ravnal. Brzovlak dirja —. Nemarnež pustí delo — (v nemar). Prevzetnež govóri —, prilizovalec pa —. Potrpežljivi trpí —. Prazen klas stóji —.

Dovršitev (določevanje).

Vijolica prijetno diši. Laž hodi ob jedni nôgi. Potrpežljivi trpí voljno. — — — — — Prazen klas stóji po konci.

XLI.

Razširite naslednje stavke z določilom vzroka in namena (na vprašanje: zakaj? zaradi (vsled) česa? iz česa? s čim?)!

1.

— mi srce igra. Drevo se — pozná. — je umrl. — glava me bolí. Setev se je — opomogla. Savel je preganjal Davida —. Trdnjave stavijo — (iz opreznosti). Prvi stariši so bili — iz raja izgnani. Ptiča poznamo — in —. Otrok je bil — kaznjevan. — se šolarji v zlato knjigo zapišejo. — je bil uni človek obsojen. — pride človek v nesrečo. Svinje redimo —, krave —, ovce —, kokoši pa —. Polhe lovijo —, lisice pa —. Ogenj se je — zatrosil.

Dovršenje (določevanje).

Veselja mi srce igra. Drevo se po sadu pozná. Za lakoto je umrl. Ogenj se je po otrocih zatrosil.

2.

— ni varno po morji voziti se. Šolo so zaprli —. Mačke imamo —. Miška gloda, da —. Nož rabimo za —. — si služimo kruh. Bolnik stoče —. Marsikateri greší —. Za — je umrl sosed. Blaznika (norca) spoznamo po —. Vojak nosi orožje v —. Zarad — ne napredujejo nekateri učenci. — je prepovedano v deroči vodi kopati se. Tudi — ne lagati. — ga vest peče.

Dovršitev (določevanje).

Zarad viharjev ni varno po morji voziti se. — — — — — Vsled strašne nesreče ga vest peče.

XLII.

V dovršitvi 42. naloge zaznamovajte osebké, dopovedke in vezila sè spredniki o., d., v., prilastke nadrižajte, dopovedne glagole in pridevnike sè svojimi dopolnili podrižajte, določila pa oklenite.

Izvršitev (določevanje).

(Zarad viharjev) ni varno (po morji) voziti se. — — — — — (Vsled strašne nesreče) ^{v. d. o.} ga ^{o. d.} vest peče.

XLIII.

a) *Prepišite na šolski tabli napisane stavke tako, da bodo glavni stavkovi členi pod rižami, stranski pa na rižah!*

Dobra krava je druga hišna mati; skrbi lepo za njo. Njiva brez gnoja je nerodovitna; mesto žita rodila ti bo osat in plevel. Hvaležni otroci spominjajo se vsikdar radi svojih roditeljev, jih voljno ubogajo in jim z veseljem pomagajo. O kresu je zdravo kopati se.

Izdelovanje.

Dobra	druga hišna	d. n. (lepo)	4. za njo.	brez gnoja
krava je		mati; skrbi		Njiva
<u>2.</u> mesto žita	<u>ti</u>	<u>4.</u> <u>osat in</u>	<u>4.</u> <u>plevel.</u>	je ne-
rodovitna;	rodila	bo		

b) *Podrižajte v izdelovanji 45. naloge vse prilastke enkrat!*

c) *Podčrtajte vsa dopolnila dvakrat ter zapišite nadnje, v katerem sklonu da so!*

č) *Zaznamovajte prislovna določila z oklepom ter zapišite na vrh besed sè sprednikoma, kako določilo da je!*

d) *Hitej, prečitaj zdaj vse gole stavke, ki si jih zapisal! — Brezinšek, preberi ravno tako vse prilastke! — Črnjak, ti pa dopolnila sè sklonom vred! — Čelovnik: vsa določila ter povej, v katero vrsto da spadajo!*

V p o n o v i l o .

(Ustno.)

1. V kaj nam služijo določila? 2. Katero besedno pleme nam rabi navadno v določilo? 3. Kolikovrstna so določila? 4. Kako se povprašuje po določilih prve —, druge —, tretje —, četrte vrste?

Književstvo.

— „**Oče naš.**“ Povest za krščansko mladost in krščansko ljudstvo. Po priporočenji častitljivega duhovna iz nemškega poslovenil Fr. Malavašič. Drugi, pregledani natis. V Ljubljani. Natisnil in založil J. R. Milic. 1885., 227. str. Ta lepa knjiga, ki je užé starejim bralcem dobro znana, je prišla tedaj v drugem, prav ličnem natisu na svitlo. Priporočamo jo prav živo kot posebno izbrano berilo naši mladini, pa tudi sploh vsakemu, ki rad kaj ganljivega in lepega bere. Stane vezana 60 kr., po pošti pod križnim zavitkom pa 5 kr. več.

— „**Spisi Krištofa Šmida.**“ VI. zvezek. Ferdinand. Čudapolno življenje mladega španjskega grofiča. Poslovenil P. Florentin Hrovat. 8°. 146 str. Prav dobro je došla ta lična povest naši slovenski mladini. Vse šolarske in učiteljske knjižnice naj si nakupijo lepe „Spise Krištofa Šmida“.

— „**Národne Biblioteke**“ prišli so na svitlo 15., 16. in 17. snopič (po 15. kr.) 15. in 16. snopič obsezata nadaljevanje „Babice“, poslovenil Fr. Cegnar. Snopič 17. ima pa naslov: Senilia. Poezija v prozi, Iv. S. Turgenjeva. Prevel Aleksander Hudovernik. Tudi „Národno Biblioteke“ priporočamo v prav obilo kupovanje.

— „**Ljudske Knjižnice**“ sta izšla dalje 9. in 10. snopič. 9. snopič obsega konec povesti „Mati in sin“. Dalje ima sledeče povesti: 1. Sotir. Povest iz časov grške ustaje. Prevel H. Majar; 2. Grof Ruginski. Prosto iz nemškega; 3. Stari grad. Spisal Iv. Jenko. 10. snopič obsega 15 kratkih povesti v pouk in zabavo. Zapisal J. S. Gombarov. Ta zvezek je posebno primeren šolarskim knjižnicam.

— „**Milovanka**.“ Sbirka popievaka za mladež obojega spola. U Zagrebu. Nakladom knjižare Mučnjak-Sentflebenove. 1885. 8°. 37 str. Ta najnovejša pesmarica za hrvatsko ml. .no ima 36 napevov različnih hrvatskih skladateljev, mej katerimi jih je nekaj tudi našega A. Foersterja, Fr. Gerbica in Fr. Vilharja. Prav živo priporočamo te pesmi z napevi tudi našim slovenskim učiteljem, ki se pečajo s petjem v ljudskih šolah. Knjižica stane 30 kr.

— „**Sveta brača Ciril in Metod**.“ Kao uspomenu na tisučgodišnjico Metodove smrti priredio hrvatskomu puku Ljudevit Tomšič, gradski učitelj u Zagrebu. Nakladom knjižare Mučnjaka i Sentflebenav. 16°. 32 str. Stane 10 kr., po pošti 12 kr. Pisana je tako, da jo lahko razume tudi vsak Slovenec, katerim jo živo priporočamo.

— „**Kres**.“ Leposloven in znanstven list. Sodelovanjem prof. dr. Greg. Kreka in župnika Dav. Trstenjaka uredjuje dr. Jakob Sket, c. k. gimn. prof. v Celovci. Obseg 6. številke: Arabela. Roman. Spisala Pavlina Pajkova. (Dalje.) — Ratislav. Mirko. — Stari Džuldaš in njega sin Mamet. Povest iz življenja v srednje-azijatskih pustinjah. Ruski spisal N. N. Karazin, preložil † Fr. Jos. Remec. (Dalje.) — Sonet. Mirko. — Kosova pesen. J. Kostanjevec. — Narodne pripovedke. Priobčuje Mat. Valjavec. — O našem literarnem gospodarstvu. Spisal France Podgornik. (Dalje.) — O narodnih pesnih koroških Slovencev. Spisal J. Scheinigg. (Konec.) — O rastlinskem oprafenju. Spisal M. Cilenšek. — Što, kaj, ča. Spisal J. Šuman. (Dalje.) — † Nikolaj Ivanovič Kostomarov. J. Steklasa. — Drobnosti. Izhaja v mesečnih zvezkih na 3—4 polah začetkom vsakega meseca; velja 4 gld. na leto, 2 gld. na pol leta in se tudi lahko po snopičih à 40 kr. v knjigarnah kupuje. Tudi letnik 1882, 1883 in 1884 se še dobi in sicer po 3 gld., prvi letnik nam je pa pošel.

D o p i s i.

S Krasa, 4. jun. (Občni zbor učit. društva za Koprski okraj v Ricmanjih; — migljaj g. K., učitelju v Sezani; — »Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli«; — uradna okrajna učiteljska konferencija v Sezani.) V dan 28. m. maja je bil redni občni zbor učiteljskega društva za Koprski okraj v Ricmanjih, vasi blizu Trsta. Udeležilo se ga je 11 učiteljev Koprškega okraja, razun tega 1 učiteljica iz Tržaške okolice in 1 učitelj s Krasa. Predsednik temu društvu, g. A. Bunc, nadučitelj v Dolini, otvori sejo kmalu po 9. uri zjutraj presrečno pozdravljajoč zbrane društvénike, posebno pa navzočna gosta, učiteljico Šent-Ivansko, gđč. Angelo Vecchio in učitelja iz Lokve, Janka Lehana. Z gorkimi besedami navdušuje društvénike, naj vztrajno delujejo, sebi in narodnemu šolstvu v blagor, in to ne oziraje se na napade, naj prihajajo užé od katerekoli strani. »Očita se našemu društvu«, pravi, »da vegetuje; a to nij res, nego ono deluje tiho«. Na to naznani, da sta dva vrla društvénika danes zadržana, in se ne moreta udeležiti zborovanja, namreč preč. gg. J. Jan, kanonik v Dolini in c. kr. okrajni šolski nadzornik Vjekoslav Spinčič. Poslednji gospod je poslal društvu pismo, katero so društvéniki radostno poslušali zaorivši priljubljenemu svojemu nadzorniku navdušen »živio!« Na to se izvolita dva zapisnikarja, gg. Pečarič in Valentič. Gosp. Anžlovar prebere zapisnika zadnjih dveh zborovanj (z dné 10. maja 1883. l. in z dné 29. maja 1884. l.) ter poročilo o društvénem delovanji v minolem letu; meni so se zdele posebno koristne neke premene pravil, ki jih je omenjal. Tudi me je veselilo doznávšega, da ima društvena knjižnica nad 80 knjig; kot darovatelja se posebno odlikujeta gđč. A. Vecchio in nadzornik g. Spinčič. — G. Vrtovec, učitelj v Dolini, želel je večé natančnosti pri sestavi zapisnikov; a g. predsednik je stvar dobro zagovarjal in tudi moje prepričanje je, da g. Anžlovar vrlo dobro umé tajnikovati, ker je tudi slovenščine prav zmožen ter ima lep uglajen slog. — Iz blagajnikovega sporočila zapomnil sem si to, da ima 8 gld. 6½ kr. dohodka; a stvar bi kazala mnogo boljše, ko bi se vsi društvéniki spominjali svoje dolžnosti. To je pač istina! Letnino treba vestno plačevati, ker denar je vsakemu društvu potreben, ako hočemo, da bode napredovalo. — Pregledovalci računov bili so izvoljeni gg. Krapš, Mah-

nič in Kuret. Društvo sklene tudi, da odpošlje majhen prinos za Kačičev spomenik v Dalmacijo, in to vsled prošnje, katero je dotični odbor poslal društvu. — Zdajci nastopi g. Leopold Krapš, učitelj v Ospem, ter govori »Kako gojiti v narodni šoli avstrijsko domoljubje«. Poročilo so udeležniki radostno poslušali, ter izrazila se je želja, da bi ga g. poročevalec objavil. Moje mnenje o tem Krapševem izdelku je, da ta spis nij posnetek iz različnih knjig, nego izviren; vendar treba mu bo še predelave, predno se izroči tiskarnici. Dopala se mi je Krapševa opómnja, da se v slovenskih naših berilih premalo ozira na slovensko našo zgodovino. G. govornik in g. učitelj Bogatec imela sta prav, ko sta v tem oziru v vzgled stavila hrvatske čitanke za ljudske šole! — »O konecletnih preizkušnjah in darilih v ljudskih šolah« govoril je jako obsirno g. Kristislav Bogatec, učitelj v Ricmanjih. Stvar se je vsestransko temeljito prerešetovala, in konečni sklep je bil: konecletna darila naj se odpravijo, konecletne skušnje naj prenehajo. Pri razpravi o tem predmetu imel sem priliko, uveriti se o razmerah istrskega učiteljstva, ki so v nekem oziru res še tako tožne, da bi človek mislil, da živimo v srednjem veku. Vender nádejati se je, da naredijo vrli istrski sobratje korak dalje, ako se jim posreči prodreti z gori naznanjenim sklepom; kajti dovolj muke in sitnosti napravljajo jim konecletne te preizkušnje in darila! — Tretje poročilo »O pedagogičnih načelih Rousseau-a« moral je radi pomanjkanja časa izostati. Sledila je volitev društvenega vodstva za bodoče leto. Volilo se je po listkih. Predsednikom je bil izvoljen g. L. Krapš, učitelj v Ospem; — podpredsednikom g. Valentič, učitelj v Lazaretu; — tajnikom g. Pečarič; — blagajnikom g. Mahnič; — knjižničarjem g. Anžlovar, učitelj v Boljunci; a pevovodjo g. Valentič (društveni podpredsednik). — Pri tem ne morem si kaj, da ne bi izrazil neke svoje misli, radi katere naj se mi nihče ne huduje, ker mislim, da je le društvu na korist. Pred volitvijo namreč izrazili so skoro vsi gospodje, ki so imeli do zdaj vodstvo Koprškega učiteljskega društva v rokah, da ne vzprejmejo več dosedanje naloge; reklo se je, naj zdaj pa drugi poskusijo društvo voditi. A baš to se meni ne zdi prav! Mislil bi namreč, da mora biti društvenikom skrb, da so društvene vajeti v najboljših rokah. Le na tak način je mogoče, da društvo napreduje. Res je sicer, da se morajo dotični sposobniki žrtvovati; pa kateri rodoljuben učitelj se tega brani, ko je stvar v blagor slovenskega šolstva in národa? Bog ne daj, da bi kdo mislil, da smatram novi odbor kot nesposoben za društveno vodstvo; a priznati se mora, da je imel stari odbor tudi prav sposobne moči, posebno, kar se tiče predsednika g. nadučitelja A. Bunca, bi jaz mislil, da ga vse njegovo vedenje priporoča stalnim društvenim predsednikom. In kaj hočete boljših močij kakor so gg. Vrtovec, Preložnik itd., katerih zdaj niti v odboru nij! Mislim, da so te moje opazke vredne, da si jih osrčujejo tudi druga učiteljska društva! — O zadnji točki — »nsvéti« — govoril je g. Vrtovec ter nasvetoval marsikaj koristnega. Jaz si žalibog nijsem mogel njegovih predlogov zapomniti; prepričan sem pa, da vam jih dotični gospod v dopolnilo mojemu dopisu sam pošlje. Le to povem, da so bili enoglasno vzprejeti. (Konec prih.)

Iz Radeč pri Zidanem Mostu. Slavno društvo „Národna Šola« je tukajšnji trirazrednici podelilo veliko šolskega blaga, da se ž njim ubožni učenci obdarujejo. Podpisani se za toliki lepi dar lepo zahvaljuje.

Tudi tukajšnji c. k. sodnijski pristav, č. g. Ivan Kuralt, je tukajšnji šoli podaril 28 knjig različnega zapopadka, da se vpišejo v šolsko knjižnico in tudi še drugih šolskih knjig in peres. Tudi temu vrlemu šolskemu prijatelju bodi presrečna zahvala!

Anton Požar,
nadučitelj.

Iz Logaškega. Letoŕnja učiteljska konferencija za Logaški šolski okraj bode 3. avg. t. l. v Zgornjem Logatcu in se bode zraven navadnih toček še obravnavalo: 1. Po katerih vodilih naj se učitelj ravna pri poučevanju v realijah? Poročata nadučitelja gg. Božič in Poženel. — 2. Katere določbe državne šolske postave s 14. maja 1869. l. so se vsled dodane šolske postave z 2. maja 1883. l. izpremenile in kako? — To vprašanje naj odgovoré vsi udje učit. konferencije; poročevalec o tem bode se pri konferenciji odločil po žrebanju.

Iz Postojinskega okraja. Učiteljska konferencija za naš okraj bode letos v 8. dan jul. v Postojini. Zborovanje se pričnè ob polu deseti uri s sledečim vzporedom: 1) Volitev dveh zapisknikarjev. 2) Nadzornikovo poročilo. 3) Sestava podrobnega načrta in navoda za pouk v realijah z ozirom na postavo z 2. maja in ministerijalne naredbe z 8. junija 1883. l. ter z ozirom na potrebe v našem šolskem okraju: a) za nerazdeljene enorazrednice. (Poroča g. učitelj G. Grossmann.) b) za razdeljene enorazrednice. (Poroča g. učitelj P un č u h.) c) za nerazdeljene dvorazrednice (Poroča g. nadučitelj Kalin.) d) za razdeljene dvorazrednice. (Poroča g. nadučitelj Arko.) e) za

trirazrednice. (Poroča g. nadučitelj Zarnik.) f) za čveterorazrednice. (Poroča gosp. nadučitelj Kavčič.) Dotična izdelavanja so vpsolati do 10. dné junija t. l. stalnemu odboru v pregled. 4) Kratka, jedrnata in temeljita splošna razprava o šolskej hygieni (zdravstvu). To poročilo naj izdelajo vsi gg. učitelji ter naj ga vpsoljejo do 10. dné junija t. l. c. k. okr. šolskemu radzorniku. Poročevalca bode določila konferencija po nasvetu stalnega odbora. 5) Poročilo knjižnične komisije o okrajni učiteljski knjižnici. 6) Volitev knjižnične komisije in stalnega odbora. — *mn* —

Iz Mokronoga. (Zahvala.) Blagorodni gospod Ivan Lapajne, c. kr. šolski nadzornik in ravnatelj meščanske šole v Krškem, je tukajšnji ubogi šolski mladini mnogo šolskih pisank, kakor tudi za šolsko bukvarnico desetero knjig raznega zapopadka podaril. Za vse to se gosp. dobrotniku presrečno zahvaljuje

Andrej Gerčar,
nadržitelj.

Iz Ljubljane. Blagonravje učiteljev. Naučni minister je deželnim šolskim oblastvom poslal ukaz, da imajo pri oddajanji časnih ali stalnih služeb na ljudskih šolah, predno se spiše dotični dekret ali predno se kdo nasvetuje, natančno pozvedeti, kako je živel in poprej se vedel kandidat ali kandidatinja. Tisti prisilici namreč, ki nimajo čistega blagonravja ali so morebiti celó prišli pod grajo oblastva, se nikakor ne smejo pripuščati k učiteljskim službam. Ta pametni in zanimivi ministerstva ukaz je sprožila sodnja obravnava proti ljudskemu učitelju M. Stergarju v Podgorji na Štajerskem, ki je kriv hudodelstva zoper blagonravje pred nekimi tedni bil obsojen v sedem let teže ječe. Ko se je tej propalici oddajala učiteljska služba, dotična šolska oblastva niso znala, da je prosilec bil jedenkrat zavoljo istega hudodelstva kaznjen ter odpravljen od sodišča, kjer je bil pisar. Da bi se kaj tacega tedaj več ne zgodilo, ukazuje minister natančno pozvedovanje gledé prejšnjega življenja, oziroma blagonravja kompetentov. Baš z ozirom na Stergarjevo hudodelstvo ukaz na dalje tudi veli, da se učenke po nauku nikakor ne smejo pridržavati v šoli, ako tega stariši ne bi vedeli.

„Sl. Nar.“

— Pritožba mestnega magistrata Ljubljanskega zoper odlok c. k. deželnega šolskega sveta z dné 12. julija 1884., št. 1324., s kojim se je bil razveljavil sklep o vpeljavi slovenskega učnega jezika za vse učne predmete na ljudskih šolah Ljubljanskih, dokler se ne ustanovi po jedna nemška ljudska šola za dečke in za deklice, zavrglo je visoko ministerstvo za uk in bogočastje z odlokom z dné 19. maja t. l., št. 24.558., iz tega vzroka, ker nastane z odpravo utrakvizma na javnih mestnih ljudskih šolah Ljubljanskih ob jednem potreba, da se skrbi za pouk v obeh deželnih jezikih, kar se je tudi užé odredilo z odlokom c. k. deželnega šolskega sveta z dné 9. junija 1883, št. 447., in natančneje določilo z odlokom z dné 14. decembra 1884, št. 2630.

— Nemška ljudska šola v Ljubljani se bode ustanovila prihodnje šolsko leto 1885/86., in sicer s I. razredom ena za dečke, druga pa za deklice z nemškim učnim jezikom. Da se izvé, koliko prostora in koliko učiteljev bode potrebovala ta šola, naj bi se stariši ali njihovi namestniki do 15. t. m. pri c. kr. mestnem šolskem svetu zglaševali in povedali, ali želé, da se njihovi otroci vzprejemajo v ljudsko šolo s slovenskim, ali z nemškim učnim jezikom.

— Zrelostni izpiti na tukajšnjem učiteljski pričeli so se pretečeni ponedeljek, t. j. 8. t. m. in sicer najpred pismeni; ustni zrelostni izpiti pa se bodo pričeli za učitelje v 1. dan jul., za učiteljice pa v 13. dan julija t. l.

— Odbor »Slovenskega učiteljskega društva« v Ljubljani bode imel 25. t. m. ob 2. popoldne sejo, h kateri uljudno vabi

predsedništvo.

— Potovanje Slovencev na Velehrad in v Prago. Ker se bode tega lepega potovanja, kakor se sliši, tudi nekaj slovenskih učiteljev udeležilo, se nam zdí umestno, da tudi »Učit. Tov.« ponatisne razpis, ki ga je objavil odbor za priredbo vlaka na Velehrad in v Prago. Glasí se tako-le: Ko se vlansko leto zavoljo neprevidnih zaprek ni mogla uresničiti želja mnogih Slovencev, da bi bili obiskali svoje brate Čehe v njihovi prvostolnici — v zlati materi Pragi, čule so se takoj od mnogih strani želje, naj bi se potovanje v Prago letos vsekakor izvršilo ter ob enem združilo s potovanjem na Velehrad, da se tako udeležencem zabavnega vlaka ponudi prilika, ogledati si one posvečene kraje, kjer sta besedo božjo oznanjevala sveta blagovestnika naša Ciril in Metod in kjer sta službe božje služila v lepem jeziku slovanskem.

Odbor, ki se je *ad hoc* osnoval, oziral se je na te želje in uredil je stvar tako, da se bode slovenski vlak peljal naprej na Velehrad in od tam čez Olomuc v Prago, potem pa skozi Brno in Dunaj nazaj. Pogoje za vožnjo dosegel je odbor tako ugodne, da bode vsakemu, kdor si želí ogledati cvetoča česka mesta in posebno sijajno prvostolnico česko z novim národnim gledališčem;

vsakemu, kedor letošnja slovansko tisočletnico želi proslaviti na kraji poslovanja slovanskih prosvetnikov in blagovestnikov, lahko mogoče udeležiti se potovanja na Velehrad in v Prago.

Posebni vlak s slovenskimi potniki odpeljal se bo dne 10. avgusta iz Trsta ter bo do Spielfelda postajal na vseh postajah, od tam naprej pa le na poglavitejših. Oni udeleženci, ki stanujejo ob postranskih progah južne železnice, mogli se bodo na Brežino, v Divačo, v Št. Peter, Zidani most, na Pragarsko in v Maribor pripeljati, s katerim koli poštnim vlakom, da prestopijo potem v posebni vlak.

Na Dunaj prispel bo vlak dne 11. avgusta. Tu bo en dan odmora. Dne 12. avgusta odpelje se vlak v Uherské Hradište (Velehradská postaja), kjer se bo prenočevalo. Dan 13. avgusta posvečen bo Velehradu; na večer tega dne ali v jutro 14. avgusta odpelje se vlak v Olomuc, kjer poseben odbor užé sedaj dela velike priprave, da — kakor piše njega predsednik — »dostojno sprejme drage mu brate slovenske«. Dne 15. avgusta bo prihod v Prago, kjer vsi slovenski potniki skupno ostanejo dva dni ter se udeležé dveh gledališnih predstav.

Vrniti se bo mogel vsakdo z onim poštnim vlakom, s katerim bo hotel, preko Brna ter si, ako bo želel, ogledati tudi to mesto. Vožnji listki bodo veljavni celih štirinajst dni.

Cene za vožnjo na Velehrad in v Prago ter nazaj pa so sledeče:

Od postaj:	Za II. razred gld. kr.	III. razred gld. kr.
Trst, Grljan, Brežina, Prosek, Sežana, Divača, Leseče, Št. Peter, Prestranek, Postojna, Rakek, Logatec, Borovnica, Krmin, Gorica, Sovodenj, Zagrad, Ronki, Trzič, Reka, Opatija, Jurdani, Sapijane, Trnovolir, Bistrica in Kilovče	34 —	23 50
Ljubljana, Zalog, Laze, Kresnice, Litija, Sava, Zagorje, Trbovlje, Hrastnik, Zidani most, Rimske toplice, Laški trg in Celje	32 —	21 50
Pulj, Vodnjan, Rovinj, Kanfanar, Št. Peter, Zabronič, Pazin, Cerovlje, Roč, Rakitović, Buzet, Podgorje in Hrpelje	38 20	26 50
Ptuj, Pragarsko, Št. Jurij pri Celji, Štoré, Ponikva, Poličane, Sl. Bistrica, Rače, Hoče, Maribor, Pesnica, Št. Ilj in Spielfeld	27 —	17 50
Gradec	23 —	15 50
Bruck na Muri	21 —	14 50
Beljak, Podravlje, Vrba, Celovec, Grabštang, Sinčaves, Pliberg, Prevalje, Spod. Dravobor, Vuzenica, Vuhred, Ribnica, Št. Lovrevec, Ruše, Bistrica in Lembah	32 —	21 50
Sisek, Lekenik in Velika Gorica	33 50	22 20
Zagreb, Zaprešić, Brežice, Krško, Rajhenburg in Selnica	29 50	20 —
Čakovec (Varaždin), Središče, Ormuž, Velika nedelja in Možganci	31 —	20 50

Ker je podpisanemu odboru najkasneje do 10. julija treba vedeti število udeležencev, naj blagovolijo vsi oni, ki se za to odločijo, oglasiti se do tega časa pri njega predsedniku gosp. Ivanu Hribarji ali njegovem namestniku gosp. Ivanu Murniku. Tudi denar naj se pošilja enemu ali drugemu imenovanih.

Kar bo družega še potreba vedeti, priobčil bo odbor vsakemu udeležencu posebej, razglasil pa tudi po slovenskih listih.

Slovinci! Njegova Prezvzišenost, premilostljivi vladika bosensko-sremski, Josip Juraj Strossmajer, sporočil je podpisanemu odboru, da se bo pridružil slovenskim potnikom velehradskim. To vam bodi v izpodbujo za obilno udeležbo.

Odbor

V Ljubljani, meseca maja 1885. l.

za priredbo vlaka na Velehrad in v Prago.

— V 11. dan t. m. je bila uradna konferencija Ljubljanskega učiteljstva v mestni dvorani; udeleževalo se je te skupščine tudi učiteljstvo c. k. učiteljišč in vadnic. O tej bodemo poročali v prihodnjic.

Raznoterosti.

— „Učiteljic in učiteljev na Dunaji“ je v ljudskih in meščanskih šolah 1776. Mej temi je tudi 11 Kranjcev, 6 Korošcev, 6 Primorčanov ter 6 Hrvatov.

— „**Francosko šolstvo**.“ Za poslednjih deset let pomnožile so se ljudske šole na Francoskem od 72.000 na 88.000, in število ljudskih učiteljev narastlo je od 112.000 na 140.000.

„**Velik dobrotnik svojega národa**“ je kardinal Simor vladika ogerski. Daroval je 200.000 gld., da se ustanovi sirotišče za učiteljske sirote. Bog daj tudi nam Slovencem enkrat takega takega velikana — dobrotnika!

Razpisi učiteljskih služeb.

Na c. k. izobraževališči za učiteljice v Ljubljani se bodeti o začetku šolskega leta 1885/6. podelili služba učiteljice za otročji vrt in služba učiteljice za ročne dela. Plača obeh teh služeb je enaka plači učitelju na vadnici. Prošnje, v katerih se mora zraven učiteljske sposobnosti tudi znanje nemškega in slovenskega učnega jezika dokazati, naj se ravnajo na slavno c. k. ministerstvo za bogočastje in uk, ter naj se oddajajo po postavnem potu c. k. deželnemu šolskemu svetu za Kranjsko v Ljubljani do 8. julija t. l.

V Logaškem šolskem okraji bode se z začetkom šolskega leta 1885/6. za trdno ali začasno podelile te-le učiteljske službe: 1) na enorazredni ljudski šoli v Črnem Vrhu s 450 gld. letne plače in s stanovanjem; 2) na enorazredni ljudski šoli v Ledinah s 450 gld. letne plače in s stanovanjem; 3) na četerorazredni ljudski šoli v Starem Trgu IV. učit. služba s 400 gld. letne plače (najraje učiteljici). Prošnje naj se oddajajo do 20. junija 1885. l. pri c. k. okrajnem šolskem svetu v Logatcu.

Ravnokar je v J. R. Milic-evi tiskarni na svitlo prišla knjiga:

O Č E N A Š.

Povest

za krščansko mladino in krščansko ljudstvo. Iz nemškega poslovenil Fr. Malavašič. Drugi, pregledani natis.

Cena trdo vezanemu iztisu je 60 kr., po pošti poslanemu 5 kr. več.

To pripravno in lično knjigo priporočamo šolskim knjižnicam in mladini.

Vabilo k naročbi

❧ za II. polovico 1885. leta. ❧

S to številko končava „Učiteljski Tovariš“ prvo polovico svojega petindvajsetega leta.

Zahvaljujemo se vsem svojim zvestim prijateljem in vrlim domoljubom, ki naš list podpirajo z naročevanjem in z dopisovanjem, ter jih prosimo, naj bodo našemu staremu, slovenskemu šolskemu listu še dalje prijazni in zvesti.

Vse p. n. g. g. poluletne naročnike pa še uljudno prosimo, da bi nam blagovolili poslati naročnino za drugo polovico tega leta za „Učiteljskega Tovariša“. Tudi tiste p. n. g. g. naročnike, ki so še za pretekli čas kaj dolžni naročnine, prosimo, da bi nam jo doposlali.

Uredništvo in založništvo.